

Het gezin zal een auto gaan kopen. Men heeft daar jaren naar toe geleefd, het is al twee keer uitgesteld, maar nu zal het gebeuren - of toch niet? - en zo ja, wat voor auto?

Pa wil het meeste auto voor het minste geld, ma wil een toerwagen voor de zondag, zoon A. wil iets met alles erop en eraan (wat dan toevallig wel het duurste is), dochter wil een eend waar ze bloemen op kan plakken, zoon B. weet zeker dat auto's slecht zijn voor het milieu en is daarom tegen, en hij krijgt dit keer eens bijval van oom Isegrim die vindt dat het te duur is, dat we de centen beter in de zak kunnen houden en het hele autoplan uit- en afstellen. Vraag: welke oplossing stelt iedereen tevreden?

Dit huiselijke tafereeltje voeren we gezamenlijk op, want de auto heet Markerwaard, en het gezin, dat zijn wij allen. De bouw van de Markerwaard is al tweemaal uitgesteld, nl. in 1943 en 1959, en nu de definitieve beslissing genomen moet worden weifelen we: zullen we niet, zullen we wel, hoe willen we het, en kunnen we betalen wat we willen?

De openbare meningsvorming is geopend door middel van een Symposium, gehouden op 16 februari 1973 en georganiseerd door het Koninklijk Instituut voor Ingenieurs.

Uitgangspunt vormde de Nota nr. 276 van de Rijkswaterstaat: "Beschouwingen over de Markerwaard, oktober 1972". Deze nota geeft mogelijkheden, consequenties en kosten van een zestal varianten op het Markerwaardplan, vanaf alleen het uitvoeren van werken voor waterbeheersing zonder enige inpoldering, tot een grote inpoldering van 50.000 ha, waarbij smalle randmeren aangehouden worden. De nota tracht de zes varianten zo objectief mogelijk tegenover elkaar te stellen, en laat hoogstens een lichte voorkeur doorschemeren voor de duurste variant met bredere randmeren en wat minder landwinst. Er is een geheel open procedure voor de verdere besluitvorming in het vooruitzicht gesteld: voorlichtings- en hoorzittingen, adviezen van de Raad van Waterstaat en de Rijksplanologische Commissie, en een debat in de Tweede Kamer alvorens de regering haar beslissing neemt.

Een dergelijke procedure is wel radicaal nieuw voor Rijkswaterstaat, en de nota vormt bij deze meningsvorming een uitstekend discussiestuk, on-

danks of dankzij onvolkomenheden.

In de vijf voordrachten op het symposium in Utrecht, en in nog sterkere mate tijdens de forumdiscussie daarna, werd een breed gamma van wensen geuit, nog wel uitgaand buiten dat van de zes door Rijkswaterstaat uitgewerkte varianten.

De zeilers willen geen water kwijt; een planoloog vond dat het plan aan Friesland te weinig en Noord-Holland teveel hulp beloofde in economische ontwikkeling; de huiverigen vreesden voor verbreking van onbekende natuurlijke evenwichten, en gelukkig was er ook die meneer die vond dat er aan de westkant van de Markerwaard in plaats van een saaie dijk een duinenrij gemaakt moest worden met een zandstrand ervoor en meertjes om te kanoën erachter. Moeilijke punten vragen nog veel studie, zoals de bescherming van Marken, de eventuele aanleg van de nationale luchthaven al of niet in de Markerwaard, de aanleg van grote waterspaarbekkens hetzij binnen- of buitendijks, de plaatsing van de zuidelijke aansluiting op het oude land en de syphon voor "schoon" Rijnwater die onder het IJsselmeer door naar het randmeer toe gelegd moet worden.

Een opvallende omissie van de studiedag was dat de landbouw er niet was om zijn toch echt wel relevante gezichtspunten te geven.

Tegenover dit alles valt het minder op, dat over zeer belangrijke uitgangspunten weinig verschil van mening bestaat: over de essentiële aspecten van waterbeheersing en watervoorziening ten behoeve van grote delen van het land, overwegingen die trouwens voor inpoldering pleiten; over het feit dat de mooie oostrand van Noord-Holland tussen Durgerdam en Hoorn (de "Westwal") gaaf moet blijven en daartoe aan breed water moet blijven liggen; over het feit dat alle varianten ruimte bieden voor redelijke verkeersvoorzieningen tussen Noord-Holland en het oosten en zuiden van het land.

Het ligt in de rede te verwachten, dat tenslotte tot een grote inpoldering besloten zal worden. Het dichtst bevolkte land ter wereld kan zich niet veroorloven géén ruimte te winnen als daar zo'n voortreffelijke kans voor bestaat op een zo gunstig gelegen plaats.

Het milieu, die grote onbekende, kan er duidelijk door verrijkt worden. Uitstel maakt alles duurder.

Men moet ver vooruitkijken: zoals prof. Maas voorrekende, duurt het twintig jaar voor goede woongebieden gemaakt kunnen worden op gronden die men nu besluit droog te leggen. De wereldtekorten aan brandstof, die ons al binnen die tijd aangezegd zijn, zullen veel veranderen, maar de behoefte aan grond zeker niet verminderen.

Wat betekent dit alles voor de bosbouw?

Het antwoord is: zeer veel. Voor een groot gebied zal een landschappelijke verzorging nodig zijn zoals we die van de vorige polders kennen. Er is de kans dat veel gebieden die later voor andere doeleinden bestemd zullen worden, tijdelijk in bos gelegd kunnen worden, zoals het Bosbouwproefstation en het Staatsbosbeheer reeds lang bepleiten. Prof. Maas stelde dat de bosbouw een rechtmatige claim heeft op gronden zuiver voor houtproductie.

Maar de grootste opgave en uitdaging ligt er voor bosbouw, landschapsbouw en natuurbouw gezamenlijk, en de naam van die uitdaging is Enkhuizer Zand.

Dit gebied ten zuiden van Enkhuizen bevat grove zanden, het ligt meters hoger dan de omgeving, en wordt doorsneden door geulen van 4 - 5 meter diep. Samen met het aangrenzende op te spuiten buitendijkse land vormt dit een gebied met ongekende mogelijkheden voor landschap, recreatie en natuur. Hier kan en moet van ontwerpers uit vele disciplines gevraagd worden alle registers van visie en detaillering open te zetten, en een werkstuk te scheppen waarvoor het gepresteerde in de vorige polders maar een vingeroefening was. Zou er niet al spoedig een eerste schets, een gedachtenplan als discussiestuk op tafel kunnen komen?

(De nota 276 van Rijkswaterstaat is verkrijgbaar voor f 3,75 bij Dienst Zuiderzeewerken, Kanaalweg 3, Den Haag. De teksten van de op het symposium gehouden voordrachten, plus een samenvatting van de forumdiscussie zullen verschijnen in het aprilnummer van "Stedebouw en Volkshuisvesting", dat als afzonderlijk nummer te bestellen is bij het NIROV, Van Speijkstraat 25, Den Haag).

Studiekringdag 1972

Op 10 november 1972 werd in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht een Studiekringdag gehouden met als thema "Ligging en samenstelling van bos in verband met recreatie en landschap".

Preadviezen werden uitgebracht door ir. G. Vallen en mej. ir. M. G. Goosen (zie de publikaties in dit nummer) en door middel van dia's werden bosbeelden van diverse boomsoorten op verschillende leeftijden aanschouwelijk gemaakt.

De discussie stond onder leiding van prof. ir. W. J. G. van Mourik en werd gevoerd via een forum, bestaande uit mej. ir. M. G. Goosen, drs. J. C. Heytze, ir. G. J. Klerks, ir. A. J. van der Poel, ir. A. Tol en ir. J. Vallen.

De samenvatting van de discussieleider en de conclusies van de Studiekringdag zijn eveneens in dit nummer afgedrukt.